

تقیه و توریه؛ آثار و آثاربردها

محمد سلیمانی

سرشناسه: سلیمانی، محمد، [حوزوی]، ۱۳۲۶ -

عنوان و نام پدیدآور: تقیه و توریه آثار و کاربردها / محمد سلیمانی.

مشخصات نشر: سبزوار: ابن‌یمین، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۴۷ ص.

شابک: ۱۰۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۴-۸۱۹۵-۴۹-۱

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: تقیه

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ۸ت۷ س/۵/ BP۲۲۶

رده‌بندی دیوبی: ۲۹۷/۴۶۷

شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۵۹۰۲۱

تقیه و توریه (آثار و کاربردها)

تالیف: حجة الاسلام والمسلمین محمد سلیمانی

نوبت چاپ: ۱ / پائیز ۹۴

شمارگان: نسخه

چاپ و صحافی:

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۱۹۵-۴۹-۱ ISBN ۹۷۸-۹۶۴-۸۱۹۵-۴۹-۱

ناشر: انتشارات ابن‌یمین

سبزوار: خیابان بیهق، جنب مدرسه علمیه تربیت‌مندی

تلفن: ۰۵۷۱-۲۳۳۷۱۶۲ و ۰۵۷۱-۲۳۳۷۱۶۳

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

بخش اول: مفاهیم و کلیات

فصل اول: مفهوم شناسی	۲
تقیه در لغت	۳
تقیه در اصطلاح تشیع	۴
تقیه در اصطلاح اهل سنت	۵
رأی مختار	۷
اقسام مصلحت	۸
۱. مصلح معنوی	۸
۲. مصالح ملغان	۸
۳. مصالح مسکونه عنها	۸
اکراه	۹
ماهیت اکراه	۹
شرایط تحقق اکراه	۱۰
تعریف اضطرار و حدود آن	۱۰
تفاوت اکراه و اضطرار	۱۱
مفهوم شناسی ضرورت	۱۲
تعریف مدارا و رفق	۱۳
تفاوت مدارا و رفق	۱۳
مفهوم شناسی کتمان	۱۳
اقسام کتمان	۱۴
۱. کتمان ابتدایی	۱۴
۲. تقیه کتمانی	۱۴
۳. تقیه اظهاری	۱۵

۱۵.....	فصل دوم: اقسام تقیه در موضوع
۱۵.....	خوف
۱۶.....	ضرر
۱۷.....	مدارا

بخش دوم:

۲۰.....	فصل اول: ادله قرآنی
۲۰.....	اول: آیه تقیه
۲۲.....	دوم: آیه کراه
۲۵.....	سوم: آیه ذره
۲۶.....	چهارم: (إِنْ أَكْرَهَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ اتِّفَاقُكُمْ)
۲۶.....	پنجم: «رَدُّم»
۲۷.....	ششم: «تهلکه»
۲۹.....	هفتم: (أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ)
۳۰.....	هشتم: «مربطه»
۳۱.....	نهم: «کتمان»
۳۲.....	دهم: «حرج»
۳۴.....	فصل دوم: ادله روایی
۳۴.....	قسم اول: دلایل مشروعیت تقیه
۳۶.....	قسم دوم: روایات دلالت کننده بر وجوب تقیه
۳۸.....	قسم سوم: روایات دلالت کننده بر فریضه بودن تقیه
۴۰.....	فصل سوم: تقیه؛ سنت انبیا و معصومان (علیهم السلام)
۴۰.....	۱. حضرت آدم (علیه السلام)
۴۰.....	۲. حضرت ابراهیم (علیه السلام)
۴۰.....	۳. یوسف (علیه السلام)
۴۱.....	۴. حضرت موسی (علیه السلام)
۴۱.....	۵. پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم)

۴۶	تقیه آسیه بنت مزاحم
۴۷	ب. تقیه در سیره معصومان علیهم السلام
۴۷	۱. پیامبر اعظم اسلام صلی الله علیه و آله
۴۷	۲. امام علی علیه السلام
۴۸	۳. امام حسن علیه السلام
۴۸	۴. امام حسین علیه السلام
۴۸	۵. امام سجاد علیه السلام
۴۸	۶. امام باقر علیه السلام
۴۹	۷. امام صادق علیه السلام
۵۱	۸. امام شاطب رحمته الله و تقیه
۵۳	۹. امام زین العابدین علیه السلام
۵۴	۱۰. امام جواد علیه السلام
۵۵	۱۱. امام هادی علیه السلام
۵۵	۱۲. امام حسن عسکری علیه السلام
۵۷	پیام عملی از امام حسن عسکری
۵۷	فصل چهارم: سایر دلایل مشروعیت تقیه
۵۷	دلایل عقلی مشروعیت تقیه
۵۸	سیره عقلاء بر مشروعیت تقیه
۵۹	استدلال به اجماع بر مشروعیت تقیه
۶۰	فصل پنجم: شبهات وارده
۶۰	الف: شبهات وارده بر مشروعیت تقیه
۶۱	ایرادات و شبهات مربوط به اصل و تشریع تقیه
۶۱	۱. تقیه و کذب
۶۳	۲. تقیه و نفاق
۶۴	۳. تقیه و تعارض آن با امر به معروف و نهی از منکر
۶۵	۴. تقیه و منافات آن با جهاد

۵. تقیه و تعارض آن با آیات تبلیغ ۶۶
۶. تقیه و ذلّت ۶۷
- ب: شبهات وارده بر مشروعیت تقیه امام معصوم علیه السلام ۶۸
۱. تقیه و بیان شریعت از سوی امام ۶۸
۲. تقیه و روایات سلونی ۶۹
۳. تقیه و بی‌اعتمادی ۷۰
۴. تمه و تحلیل حرام و تحریم حلال ۷۰
۵. تقه و شجاعت ۷۱
۶. سکوت و تقیه ۷۲
۷. تقیه و عاریس ۷۲
۸. تقیه امام صادق علیه السلام بر عصر عزت اسلام ۷۲
۹. تقیه و دفاع از دین ۷۳
- ج: شبهات وارده بر مشروعیت تقیه یعیار ۷۴
۱. تقیه و اصول دین ۷۴
۲. تقیه و بدعت ۷۵
۳. تقیه و تناقض آن با پیروی از ائمه اطهار علیهم السلام ۷۵
۴. ظهور تقیه در قرن چهارم ۷۵
۵. تقیه و ایجاد تشکیلات مخفی ۷۵

بخش سوم: احکام تقیه

- فصل اول: تقیه و احکام خمس، نفسی یا غیری بودن و استثنائات آن ۷۷
- گفتار اول: تقیه و احکام خمس ۷۸
۱. تقیه واجب ۷۸
۲. تقیه حرام ۷۸
۳. تقیه مستحب ۷۸
۴. تقیه مکروه ۷۹
۵. تقیه مباح ۷۹

۷۹	گفتار دوم: تقیه؛ واجب نفسی یا غیرى
۸۱	گفتار سوم: تقیه؛ رخصت یا عزیمت
۸۳	گفتار چهارم: مستثنیات تقیه
۸۴	فصل دوم: فلسفه تقیه
۸۴	۱. حفظ دین
۸۵	۲. حفظ جان
۸۶	۳. حفظ آبرو
۸۷	۴. حفظ مال
۸۷	۵. تب نیرو
۸۹	۶. نفوذ در ستم
۹۲	عناوین نام گفتاری در تقیه
۹۲	۱. دین
۹۲	۲. حُجَّة
۹۲	۳. تُرس
۹۳	۴. دُرّ
۹۳	۵. ایمان
۹۳	۶. قرّة العین
۹۳	۷. از سنت‌های پیامبران
۹۳	۸. سَلَا
۹۴	۹. خُبَا
۹۴	۱۰. حجاب
۹۴	۱۱. مدارا
۹۵	۱۲. کتمان
۹۵	۱۳. ضرورت
۹۵	۱۴. اضطرار
۹۶	۱۵. نُوم

۹۷	۱۶. صدقه.....
۹۷	۱۷. اصلاح.....
۹۷	۱۸. خیر.....
۹۸	۱۹. صلوة.....
۹۸	۲۰. حسنه.....
۹۸	فلسفه تقیه مداراتی.....
۹۹	کاربرد: مدارا در سیاست.....
۱۰۱	مدار: با خود و نفس خود جهت نشاط تربیتی.....
۱۰۱	آثار مدارا در افزایش محبت.....
۱۰۲	نقش محبت در کایاب و رفع مشکلات.....
۱۰۲	مدار: اعطای الهی، رساننده امور.....
۱۰۲	مدار: نوعی خیرخواهی.....
۱۰۳	مدار و صدقه.....
۱۰۳	مدار: تقویت کننده پیوند اجتماعی.....
۱۰۳	رفق و ریزی در روابط و مناسبات اجتماعی، داری خانه ادگی.....
۱۰۴	فضيلة الرفق.....

بخش چهارم: توره

۱۰۵	فصل اول: تعاریف و مفهوم شناسی.....
۱۰۶	۱. توره در لغت.....
۱۰۶	۲. توره در منابع ادبی.....
۱۰۷	۳. توره در اصطلاح علم بدیع.....
۱۰۸	۴. توره در اصطلاح فقهی.....
۱۰۹	۵. توره در متون اهل سنت.....
۱۰۹	۶. ماده «ورّی» در قرآن.....
۱۱۰	۷. توره در اصطلاح منطقیون.....
۱۱۱	۸. اقسام توره.....

۱۱۱	۱. توریہ مجرّده
۱۱۲	۲. توریہ مُرَشَّحَه
۱۱۲	۳. توریہ مبینہ
۱۱۳	گفتار اول: ادله قرآنی
۱۱۳	آیه اول:
۱۱۴	آیه دوم:
۱۱۶	آیه سوم:
۱۱۹	آیه چهارم:
۱۲۰	گفتار دوم: دلائل روایی مشروعیت توریہ
۱۲۰	۱. امام باقر (ع) پاسخ به سئوال
۱۲۱	۲. امام باقر (ع) و امام بن عبدالمکک
۱۲۲	۳. صحابی و نوگرا
۱۲۲	۴. امام صادق (ع) و مُبید توریہ
۱۲۲	۵. امام صادق (ع) و یکی از اصحابه
۱۲۳	۶. امام باقر (ع) و جابر بن حیان
۱۲۳	۷. سخن امام رضا (ع) درباره توریہ
۱۲۳	۸. توریہ حزقیل
۱۲۴	گفتار سوم: دیدگاه‌های فقهای مشروعیت توریہ، شبیهات وارده و پاسخ به آن
۱۲۹	گفتار چهارم: تفاوت‌ها و مشترکات تقیه و توریہ
۱۳۰	گفتار پنجم: احکام توریہ
۱۳۲	فلسفه و چرایی توریہ
۱۳۴	کتاب‌شناسی

مقدمه

یکی از راهبردهای اسلامی که خداوند آن را تشریع فرموده تا برای مؤمن هنگامی که خود را قادر نمی‌بینید در برابر ستمگر پایداری و ایستادگی کند مسیری و برای حفظ و شرافت او پناهی باشد تقیه و در مواردی توریه است؛ زیرا انسان خردمند از چیزی که در آن احتمال ضرر است و مرتکب آن سزاوار سرزنش و نکوهش قرار می‌گیرد دوری جوید از خود دفع ضرر محتمل را بنماید. نظریه «الضرورات تبیح المحضورات»^۱ ضرورت‌ها و تنگناها، برخی امور را مباح می‌کند. با تقیه ارتباط دارد و روشنگر درجه سرایت این مفهوم اسلامی در هر چیزی که عنوان ضرر یا همراه قرار گیرد بر آن صادق باشد چه در اصول عقاید اسلامی یا فروع احکام شرعی. با ادب و اخلاق عمومی جاری است. در مذاهب دیگر اسلامی نیز وجود دارد رُئی از میان مذاهب تنها شیعه اثنی عشری در پابندی به این اصل اسلامی مشخص و ممتاز شده. این بر اثر علل و اسبابی است که بر هر کسی که تاریخ تشیع را بی‌طرفانه بررسی کند در از رنج‌های فراوان و طاقت‌فرسا و درازمدتی که ائمه اطهار (علیهم‌السلام) بدان دچار بوده‌اند. نیز از روزگار دراز و طولانی که بر اثر عوامل سیاست و تعصب تشیع را گناه نبی‌شردن می‌دانستند آگاهی یابد پوشیده نیست با توجه به اهمیت موضوع نویسنده در صدد برآوده است تا «تقیه و توریه» را مورد بحث و بررسی قرار بدهد.

والسلام علی من اتبع الهدی

محمد بن محمدحسین سلیمانی
«سبزواری»